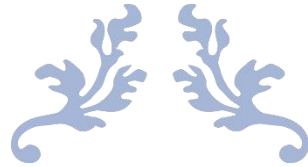

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2024
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

12/06/2024

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΔΗΜΑΚΗ ΛΙΛΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΘΕΜΑ Α1

α. Μακεδονική Επιτροπή : Ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1877-1878) αναθέρμανε το όνειρο της ανάκτησης της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας. Η Ελλάδα επιχείρησε να ενισχύσει την υπεράσπιση των ελληνικών δικαιών με την υπόθαλψη επαναστατικών κινημάτων στις επαρχίες αυτές. Τον Ιανουάριο του 1878 ιδρύθηκε στην Αθήνα η *Μακεδόνικη Επιτροπή*, με σκοπό την οργάνωση επανάστασης στη Μακεδονία.

β. Συμφωνία Μουρνιών Κυδωνίας: Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων και των επαναστατών του Θερίσου μετά το τελεσίγραφο ήταν σκληρές και διήρκεσαν όλο το καλοκαίρι του 1905. Η τελική συμφωνία υπογράφηκε από τον Ελ. Βενιζέλο στις 2 Νοεμβρίου 1905 στο μοναστήρι των Μουρνιών Κυδωνίας. Εξασφαλίστηκε γενική αμνηστία και οι Μ. Δυνάμεις δεσμεύτηκαν να επεξεργαστούν ένα χάρτη νέων παραχωρήσεων στον κρητικό λαό, αρνούμενες πάντως να επιτρέψουν την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

γ. «σκωρίες»: Τα υλικά που είχαν συσσωρευτεί στο Λαύριο στη διάρκεια των αιώνων εκμετάλλευσης των ορυχείων κατά την αρχαιότητα, τα οποία η γαλλοιταλική εταιρεία Σερπιέρι Ρου κατάφερε να εξορύξει από το 1866, όταν άρχισε τις εργασίες της εκεί.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Λάθος
- β. Λάθος
- γ. Λάθος
- δ. Σωστό
- ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β1

Η Ελλάδα του μεσοπολέμου (1919-1939), παρά το κόστος της μικρασιατικής συμφοράς, είχε αποκτήσει μια σειρά από πλεονεκτήματα, που επέτρεπαν τη θετική οικονομική της πορεία. Σε αντίθεση με πολλά γειτονικά της κράτη είχε ομογενοποιηθεί εθνικά, καθώς οι μειονότητες αντιπροσώπευαν πλέον λιγότερο του 7% του συνολικού πληθυσμού. Είχε ολοκληρώσει την αγροτική της μεταρρύθμιση και είχε προωθήσει την

αστικοποίηση της: το 1/3 του πληθυσμού ζούσε πλέον σε μεγάλα αστικά κέντρα. Ταυτόχρονα, κάτω από το βάρος των πιέσεων είχε βελτιώσει τις υποδομές της και είχε υιοθετήσει αναπτυξιακές πολιτικές. Με λίγα λόγια είχε λύσει πολλά από τα προβλήματα που εξακολούθησαν για πολύ καιρό να ταλανίζουν τα υπόλοιπα βαλκανικά κράτη. Τέλος, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε στα θετικά τη συγκέντρωση των Ελλήνων στο πλαίσιο του εθνικού τους κράτους και την εξάλειψη του ελληνικού κοσμοπολιτισμού που συχνά υπήρξε αιτία για να αντιμετωπίζεται η Ελλάδα ως δευτερεύον πεδίο ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων. Η ανάπτυξη της Ελλάδας ενδιέφερε πλέον όλους τους Έλληνες.

Επιπλέον, οι πρόσφυγες είχαν φέρει μαζί τους τις γνώσεις, τον πολιτισμό τους και μια ισχυρή διάθεση για εργασία. Πέρα από τις επιτυχείς ή ανεπιτυχείς προσπάθειες των αρχών για αποκατάσταση των ξεριζωμένων, θεμέλιο της όλης προσπάθειας ήταν η διάθεση των ανθρώπων να εργαστούν σκληρά για να ξαναδημιουργήσουν αυτά που έχασαν μέσα στην καταστροφή.

ΘΕΜΑ Β2

Σε λαϊκή συγκέντρωση στα Χανιά εγκρίθηκε ομόφωνα το πρώτο ψήφισμα της ένωσης και η Κρητική Κυβέρνηση εξέδωσε με τη σειρά της επίσημο Ψήφισμα (24 Σεπτεμβρίου 1908).

Για την επίσημη έναρξη της νέας περιόδου της πολιτικής ζωής στην Κρήτη, σχηματίστηκε προσωρινή διακομματική Κυβέρνηση. Η Ελληνική Κυβέρνηση, για να μην προκαλέσει διεθνείς περιπλοκές με την αντίδραση της Τουρκίας, απέφυγε να αναγνωρίσει επίσημα την ένωση και περιορίστηκε σε παρασκηνιακές οδηγίες στη νέα Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης.

Παρά τις έντονες διαμαρτυρίες της Τουρκίας, οι Μεγάλες Δυνάμεις δεν αντέδρασαν δυναμικά και φάνηκαν να αποδέχονται σιωπηρά τις νέες εξελίξεις. Δεν προχώρησαν όμως σε καμιά επίσημη αναίρεση του πολιτικού καθεστώτος, όπως το είχαν υπογράψει το 1898. Όταν όμως υψώθηκε στο φρούριο του Φιρκά η ελληνική σημαία, οι Μ. Δυνάμεις απαίτησαν αμέσως την υποστολή της. Η Κυβέρνηση της Κρήτης δεν υπάκουσε και παραιτήθηκε. Και καθώς δεν βρέθηκε Κρητικός να υποστεί την ελληνική σημαία, οι Μ. Δυνάμεις αποβίβασαν στρατιωτικό άγημα, το οποίο απέκοψε τον ιστό της.

Το πολιτικό κενό στη διακυβέρνηση της Κρήτης μετά την παραίτηση της Προσωρινής Κυβέρνησης καλύφθηκε με προσωρινά κυβερνητικά

σχήματα, έως τις εκλογές του Μαρτίου 1910. Το κόμμα του Ελ. Βενιζέλου πλειοψήφησε και σχημάτισε κυβέρνηση δύο μήνες αργότερα (17 Μαΐου 1910).

ΘΕΜΑ Γ1

(Ενδεικτικός πρόλογος)

Η συνθήκη της Λωζάνης με την υπογραφή της άφηνε εκκρεμή διμερή ελληνοτουρκικά ζητήματα, τα οποία επιλύθηκαν τη δεκαετία του 1930 με τη γενικότερη ελληνοτουρκική προσέγγιση.

α. Μετά την υπογραφή της Σύμβασης ανταλλαγής πληθυσμών και της Συνθήκης ειρήνης της Λοζάνης, οι σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία δοκιμάζονταν κατά διαστήματα από εντάσεις. Ύστερα από διαπραγματεύσεις, τον Ιούνιο του 1925 υπογράφηκε η Σύμβαση της Άγκυρας και το Δεκέμβριο του 1926 η Συμφωνία των Αθηνών. Σύμφωνα με το κείμενο Α, η σύμβαση της Άγκυρας ονομάστηκε και Συμφωνία Εξηντάρη – Χαμηλή Βέη, ενώ αυτοί που συμμετείχαν στην υπογραφή της Συμφωνίας των Αθηνών ήταν ο υπ. Εξωτερικών Περικλής Αργυρόπουλος και ο Σουκρή Σαράτσογλου. Με τη Συμφωνία των Αθηνών οι δύο χώρες μπορούσαν να εξαγοράσουν τα μη ανταλλάξιμα κτήματα, εκτός από αυτά των μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης και των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης, ~~ώστε να αποδοθούν~~ στους νέους ιδιοκτήτες, απαλλαγμένα από οποιαδήποτε περιορισμό που τυχόν τα δέσμευε. Αυτές οι συνθήκες ρύθμιζαν τα επίμαχα θέματα, όμως δεν εφαρμόστηκαν ποτέ. Τον Αύγουστο του 1928 το κόμμα των Φιλελευθέρων κέρδισε τις εκλογές και σχεδόν αμέσως η νέα κυβέρνηση ξεκίνησε διαπραγματεύσεις που κράτησαν δύο χρόνια. Ο Ελ. Βενιζέλος επιθυμούσε τη διευθέτηση των οικονομικών διαφορών και την αναγνώριση του εδαφικού καθεστώτος μεταξύ των δύο χωρών. Όμως, σε κάθε προσπάθεια προσέγγισης με την Τουρκία, εμπόδιο στεκόταν η έντονα αρνητική στάση των προσφύγων.

β. Στις 10 Ιουνίου 1930 υπογράφηκε η Συμφωνία της Άγκυρας που αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών. Τα κυριότερα σημεία του ήταν:

- Ρύθμισε το ζήτημα των Ελλήνων ορθοδόξων της Κωνσταντινούπολης και των μουσουλμάνων της Θράκης, καθώς και των «φυγάδων».
- Όριζε ότι οι ανταλλάξιμες μουσουλμανικές περιουσίες στην Ελλάδα και οι ελληνικές στην Τουρκία περιέρχονταν στην κυριότητα του Ελληνικού και Τουρκικού Δημοσίου, αντίστοιχα.

- Προέβλεπε αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Η συμφωνία ολοκληρώθηκε στις 30 Οκτωβρίου του ίδιου έτους με το Σύμφωνο φιλίας, ουδετερότητας και διαιτησίας. Όπως προκύπτει από το κείμενο του Κ. Σβολόπουλου, το σύμφωνο αυτό απαγόρευε τη συμμετοχή των δύο χωρών σε κάποιον συνασπισμό πολιτικού ή οικονομικού περιεχομένου που στρεφόταν εναντίον καθενός από τα συμβαλλόμενα μέρη. Το Πρωτόκολλο για τον περιορισμό των ναυτικών εξοπλισμών και τη Σύμβαση εμπορίου, εγκατάστασης και ναυτιλίας. Με την τελευταία αυτή σύμβαση δόθηκε η δυνατότητα στους υπηκόους του καθενός από τα δύο κράτη να ταξιδεύουν ή να εγκαθίστανται (με κάποιους περιορισμούς) στο έδαφος του άλλου κράτους. Το κείμενο Β προσθέτει πως αναφορικά με τους ναυτικούς εξοπλισμούς οι δύο χώρες έπρεπε να ενημερώνουν έγκαιρα η μία την άλλη για κάθε παραγγελία ναυτικών εξοπλισμών ώστε να διατηρείται η εξοπλιστική ισορροπία στο Αιγαίο.

(Ενδεικτικός επίλογος)

Η ελληνοτουρκική προσέγγιση επιδίωξε να λύσει τις διμερείς διαφορές και για λίγα χρόνια φαινόταν ότι οι προσδοκίες από την υπογραφή των συμφωνιών είχαν ικανοποιηθεί.

ΘΕΜΑ Δ1

(Ενδεικτικός πρόλογος)

Όσο οι Έλληνες ήταν υπόδουλοι, σε γενικές γραμμές τηρούσαν κοινή στάση απέναντι στον κατακτητή. Όταν άρχισε η εκδίωξη των Τούρκων, άρχισαν οι συγκρούσεις μεταξύ των μέχρι τότε ομονοούντων. Το βασικότερο ζήτημα αφορούσε το ποιος και πώς θα διαχειριζόταν την εξουσία. Μια σειρά γεγονότων, που σχετίζονται με τη διαμόρφωση διαφορετικών απόψεων για το ζήτημα αυτό, οδήγησαν σ' ένα προστάδιο διαμόρφωσης των πρώτων πολιτικών κομμάτων.

α. Τα γεγονότα αυτά συνδέονται με την κάθοδο του Δημητρίου Υψηλάντη στην επαναστατημένη Πελοπόννησο, ως πληρεξουσίου του αδελφού του Αλεξάνδρου, Γενικού Επιτρόπου της Φιλικής Εταιρείας, με σκοπό την ανάληψη της ηγεσίας της Επανάστασης. Όταν ο Δημ. Υψηλάντης έφτασε στην Ύδρα, οι Πελοποννήσιοι είχαν ήδη ορίσει από μόνοι τους κυβερνητικά όργανα τοπικής εμβέλειας. Ο Υψηλάντης θέλησε να επιβάλει ένα δικό του «Γενικό Οργανισμό της Πελοποννήσου», που θα του επέτρεπε να συγκεντρώσει τη στρατιωτική και πολιτική εξουσία στα χέρια του. Στο κείμενο Α επισημαίνεται ότι οι γαιοκτήμονες αντιτάχθηκαν

στην πρόθεση του Υψηλάντη να συγκεντρώσει τη στρατιωτική και πολιτική εξουσία στα χέρια του επ' αόριστον, γιατί επιθυμούσαν μια συλλογική αυτοδιοίκηση. Οι πρόκριτοι δεν το αποδέχθηκαν και με δυσκολία αποσοβήθηκε η σύρραξη. Η αντίθεση μεταξύ των δύο πλευρών δεν είχε ως αντικείμενο μόνο το ποιος θα κατείχε πραγματικά την εξουσία, αλλά αφορούσε και τη δομή τού υπό ίδρυση κρατικού οργανισμού. Ο Υψηλάντης πρότεινε τη δημιουργία συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης, ώστε να εξασφαλιστούν οι οικονομικοί πόροι για τη συνέχιση του αγώνα και η πειθαρχία στο στράτευμα. Θεωρούσε ότι οι τοπικιστικές τάσεις αποτελούσαν εμπόδιο για την οργάνωση του Αγώνα. Σύμφωνα με το Κείμενο Β, ο Υψηλάντης δεν επιθυμούσε την εξουδετέρωση των προκρίτων αντίθετα θεωρούσε πως μια συγκεντρωτική εξουσία που θα εξασφάλιζε την τροφοδοσία και την πειθαρχία στο στράτευμα θα εξασφάλιζε την επιτυχία της Επανάστασης. Συγκρούστηκε με τους προκρίτους και τους μικρούς τακτικούς στρατούς γιατί διέπονταν από τοπικισμό, πολυαρχία, στοιχεία που υπονόμευαν τον Αγώνα. Οι πρόκριτοι, έχοντας διαφορετικές επιδιώξεις, ήθελαν να είναι όλοι υπεύθυνοι για όλα. Στο κείμενο Β φαίνεται ότι οι πρόκριτοι έπαιρναν τα λάφυρα, εισέπρατταν τους φόρους και συγκροτούσαν δικά τους τοπικά στρατεύματα. Συγκροτήθηκαν λοιπόν οι πρώτες παρατάξεις. Στο κείμενο Α φαίνονται οι διαφορές μεταξύ των δύο πλευρών. Από τη μία οι πρόκριτοι διαπνέονταν από έντονο τοπικισμό περιορισμένο στα πλαίσια της Πελοποννήσου, ενώ ο Υψηλάντης εμπνεόταν από τη δημιουργία ενός έθνους που θα διοικούνταν από ένα κεντρικό συμβούλιο με διευρυμένες εξουσίες.

β. Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδαύρου, το πρώτο σύνταγμα της Επανάστασης, ψηφισμένο από την Α' Εθνοσυνέλευση, έδωσε το 1822 λύση στο πρόβλημα της ηγεσίας του Αγώνα, με τον αντιαπολυταρχικό χαρακτήρα του και τη θέσπιση πολυαρχικής εξουσίας. Στο Κείμενο Γ αντλούμε την πληροφορία ότι στο Πολίτευμα της Επιδαύρου θεσπίστηκε η διάκριση των εξουσιών, συγκροτήθηκε η πολιτική διοίκηση με δύο σώματα, το Βουλευτικό και το Εκτελεστικό με ετήσια θητεία. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής της κατάστασης, έχοντας εξασφαλίσει για τον κύκλο του και για τους προκρίτους την εξουσία, ενώ αγνοήθηκαν ο Κολοκοτρώνης και ο Υψηλάντης. Έτσι δημιουργήθηκε ρήγμα στις σχέσεις μεταξύ στρατιωτικών και προκρίτων. Ο Κ. Κωστής στο έργο του επισημαίνει τη διάσταση που επικρατούσε μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών : από τη μία οι στρατηγοί από την άλλη οι πελοποννήσιοι και νησιώτες προεστοί και οι αρχιερείς. Ο παραγκωνισμός του Υψηλάντη ήταν εμφανής αφού εκλέχθηκε αρχηγός του Βουλευτικού. Τέλος, δεν γινόταν καμία αναφορά στη Φιλική Εταιρεία, της οποίας το σύμβολο, ο Φοίνικας, περιθωριοποιήθηκε ενώ υιοθετήθηκε το σύμβολο της Αθηνάς.

(Ενδεικτικός επίλογος)

Οι εμφύλιες διαμάχες ήδη από την έναρξη της επανάστασης θα υπονομεύσουν την πορεία της και θα αποκαλύψουν τις διαφορετικές πολιτικές επιδιώξεις για τη συγκρότηση και τη διοίκηση του υπό ίδρυση κράτους.